

The Relationship between Media Literacy and Information Systems Acceptance with the Mediating Role of Psychological Flexibility in Sib and Suran High School Teachers

Zubair Samimi ^{1*}, Aslam Malazahi Kohen Malik ²

1. Assistant Professor, Chabahar International University, Educational Technology Department, Chabahar, Iran

2. Master's degree, Chabahar International University, Department of Educational Technology, Chabahar, Iran

(Received: November 12, 2021; Accepted: July 25, 2022)

Abstract

The present study was conducted with the aim of the relationship between media literacy and acceptance of information systems with the mediating role of psychological flexibility in secondary school teachers. Descriptive and correlational method and the statistical population includes all middle school teachers teaching in Sib and Soran cities in the academic year 1401-1400 (260 first and 180 second secondary). Based on the table of Karjesi and Morgan, the sample number of 205 people was selected as a sample and completed the electronic form of the psychological flexibility questionnaires of Dennis and Vanderwaal (2010), acceptance of information systems by Faraji et al. Data analysis was done with spss software version 21 and descriptive statistics indicators (prevalence, percentage, mean and standard deviation) and Pearson's correlation coefficient and at the inferential level with path analysis in Imus software. The results showed: 1- There was a significant relationship between media literacy and the acceptance of information systems among secondary school teachers in Sib and Soran cities. 2- There was a significant relationship between psychological flexibility and acceptance of information systems among secondary school teachers in Sib and Soran cities. 3- In response to the research question, psychological flexibility had a mediating role in the relationship between the components of media literacy (understanding the content of media messages and consciously choosing media messages) with teachers' acceptance of information systems. Considering the findings, it is recommended to pay attention to the foundation of psychological flexibility in line with media literacy and acceptance of teachers' information systems.

Keywords :Media literacy, Acceptance of information systems, Psychological flexibility

*Corresponding Author, Email : z.samimi@ferdowsi.um.ac.ir

رابطه بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی با نقش واسطه‌ای

انعطاف‌پذیری روانشناختی در معلمان

زبیر صمیمی^{۱*}، اسلم ملازهی کهن‌ملک^۲

۱. استادیار دانشگاه بین‌المللی چابهار، گروه تکنولوژی آموزشی، چابهار، ایران

۲. کارشناسی ارشد، دانشگاه بین‌المللی چابهار، گروه تکنولوژی آموزشی، چابهار، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۲۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۰۳)

چکیده

مطالعه حاضر با هدف رابطه بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی با نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روانشناختی در معلمان دوره متوسطه انجام شد. روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه معلمان دوره متوسطه مشغول به تدریس شهرستان سیب و سوران در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ (۲۶۰ نفر متوسطه اول و ۱۸۰ نفر متوسطه دوم) بود. براساس جدول کرجسی و مورگان تعداد نمونه ۲۰۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب و پرسشنامه‌های انعطاف‌پذیری روانشناختی دنیس و وندروال، پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی فرجی و همکاران و سواد رسانه‌ای فلسفی را تکمیل کردند. تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و روش تحلیل مسیر صورت گرفت. نتایج نشان داد: بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی در معلمان دوره متوسطه شهرستان سیب و سوران رابطه معناداری وجود داشت. بین انعطاف‌پذیری روانشناختی و پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی در معلمان دوره متوسطه شهرستان سیب و سوران رابطه معناداری وجود دارد. انعطاف‌پذیری روانشناختی نقش واسطه‌ای در رابطه بین مولفه‌های سواد رسانه‌ای با پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی معلمان داشت. با عنایت به یافته‌های حاصل، توجه به بسترسازی انعطاف‌پذیری روانشناختی در راستای سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی معلمان توصیه می‌گردد.

واژگان کلیدی: سواد رسانه‌ای، پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی، انعطاف‌پذیری روانشناختی

سیستم‌های اطلاعاتی در عصر اطلاعات و فرا اطلاعات به یکی از مهم‌ترین مزیت‌های رقابتی برای سازمان‌ها تبدیل شده‌اند. پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی در نظام آموزش و پرورش و به ویژه توسط معلمان نقش مهمی در کنار آمدن با یادگیری الکترونیکی داشته است. کاربرد مهم سیستم‌های اطلاعاتی در سازمان‌ها در جهت حل مسائل و اتخاذ تصمیم‌های متناسب با شرایط بوده (بو^۲ و همکاران، ۲۰۲۱) و شواهد زیادی از پژوهش‌های انجام شده در مورد سیستم‌های اطلاعاتی که اکثراً مبتنی بر کامپیوتر می‌باشد، حاکی از آن است که سیستم‌های اطلاعاتی در زمینه تهیه اطلاعات سازمان‌های مختلف به علل متعددی نظیر عدم استفاده از کامپیوتر به وسیله کارکنان، فقدان دانش کامپیوتری کارکنان، تأکید نادرست بر روی سیستم کامپیوتری، موفقیت نسبتاً پایینی داشته است (راچمن و همکاران،^۳ ۲۰۲۰). از سویی دیگر نیز، با توجه به شرایط ویروس کرونا از یکسو و هزینه بالای حضور سیستم‌های اطلاعاتی در سازمان‌های مختلف خدماتی و آموزشی، دست اندرکاران و مجریان همواره متمایل بوده‌اند که موفقیت چنین سرمایه‌گذاری را ارزیابی و به گونه‌ای بسنجند که در این میان آمادگی افراد به جهت پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی، نقش بسزایی دارد (جانگ،^۴ ۲۰۱۹). لذا، هر چند درک تمایل کارکنان جهت استفاده از فناوری، به موضوعی مهم جهت توسعه سیستم‌های اطلاعاتی مبدل شده لیکن، هزینه عرضه و استفاده فناوری اطلاعات در سازمان‌ها همچنان در حال افزایش است (جاونسکی و جانسن،^۵ ۲۰۱۹) و فناوری اطلاعات، به گونه‌ای بالقوه امکان بهبودی گسترده عملکرد سازمانی را فراهم می‌سازد، اما این پیشرفت‌ها غالباً به دلیل بی‌رغبتی یا ناکامی در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی به تأخیر افتاده یا کاملاً متوقف می‌شود (دمولین و کاسمنت،^۶ ۲۰۱۸). لازم به ذکر است که درک سهولت و درک سودمندی سیستم‌های اطلاعاتی دو ویژگی مهم در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی هستند و افراد با مشارکت بالا در سازمان، به

1. Information Systems Acceptance

2. Bu

3. Rochmah

4. Jung

5. Janowski, Janssen

6. Demoulin, Coussement

رعایت مقررات سازمان در راستای بکارگیری و استفاده از تکنولوژی علاقه بیشتری نشان می دهند (هاریگونا،^۷ ۲۰۱۷).

در راستای پذیرش کارکنان جهت پذیرش سیستم های اطلاعاتی، با عنایت به تأثیر انواع رسانه ها در حیطه های مختلف زندگی بشری، اهمیت آموزش مهارتهای رسانه ای بیش از گذشته نشان داده شده و در سیاستگذاری های رسانه ای در جهان سالهای متمادی است که مسئله ای با عنوان سواد رسانه ای^۸ مطرح گردیده است (حق پرست و دهقان شاد، ۱۳۹۳). سواد رسانه ای، به قدرت ادراک چگونگی فعالیت رسانه ها، سازماندهی و چگونگی استفاده از آنها اطلاق گردیده (سلیک و همکاران؛^۹ ۲۰۲۱) و قاعدتاً مخاطبینی که دارای سواد رسانه ای هستند، با آگاهی از اهداف رسانه های مختلف، از آنها به صورت شایسته استفاده میکنند (قریشی و همکاران، ۱۳۹۹). سواد اطلاعاتی به جهت ابزاری بالقوه به افراد سازمان قدرت می بخشد و آنان را به یادگیری مبتنی بر منابع هدایت می نماید. برنامه های سواد اطلاعاتی به نحوی است که نقش معلمان را تغییر می دهد، به گونه ای که فراگیران، درگیر یادگیری خود تنظیمی شده و معلمان به رفع مشکلات آنان می پردازند. سواد اطلاعاتی در راستای یک راهکار آموزشی به گونه ای اثربخش با نگرش های حاشیه ای آموزش سنتی مبارزه کرده و با استفاده از گسترش مهارت های تفکر انتقادی معلمان، آنان را در حل مشکلات آموزشی، تصمیم گیری ها و تفکر خلاقانه و هر چیزی برای آموزش فعال مناسب است توانا می سازد (سلیک و همکاران، ۲۰۲۱).

به عبارتی، سواد رسانه ای و اطلاعاتی، ترکیب شده ای از اطلاعات، نگرش، مهارت و تجربه های مورد نیاز افراد به جهت دستیابی، تجزیه و تحلیل، ارزیابی، امکان استفاده، تولید و برقراری ارتباط با اطلاعات به صورت خلاقانه است (پورتیلو-نیمینن^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین سواد رسانه ای سبب گسترش تفکر تحلیلی و انتقادی در استفاده از شبکه های اجتماعی میشود

7. Hari guna

8. Media Literacy

9. Celik

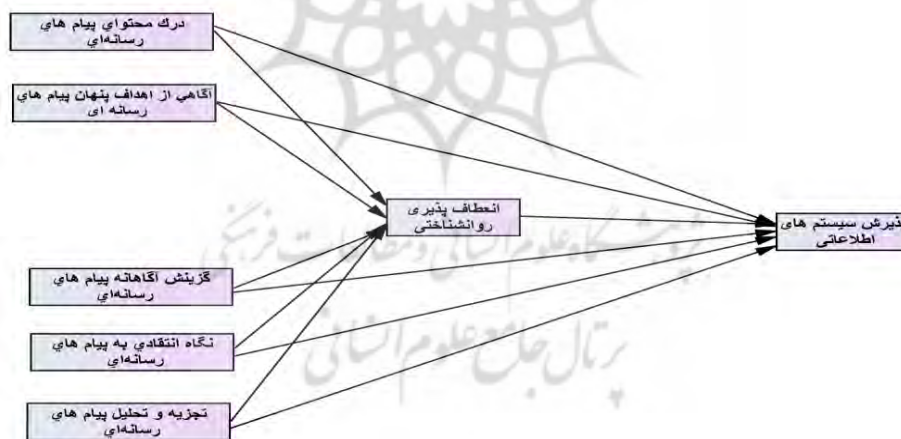
10. Purtilo-Nieminen

(مینگونا و همکاران،^{۱۱} ۲۰۱۹؛ هارشمن،^{۱۲} ۲۰۱۸؛ آیری و مک نیکو،^{۱۳} ۲۰۱۶). نتایج تحقیق کاستیلا و همکاران^۴ (۲۱۰۸) نشان داد افزایش مهارت سواد دیجیتالی منجر به استفاده بهتر و بیشتر از شبکه های اجتماعی می گردد و مهارت های سواد رسانه ای نقش مهمی در بهره گیری از رسانه های اجتماعی دارد (مانکا و همکاران،^{۱۴} ۲۰۲۱). همچنین، نتایج سکسونا و همکاران^{۱۵} (۲۰۱۷) حاکی از آن بود که سواد دیجیتالی باعث استفاده هدفمند از شبکه های اجتماعی و یادگیری الکترونیکی در میان دانشجویان می شود.

در هر حال آنچه از مبانی نظری و تحقیق های انجام گرفته برمی آید آن است که کاربردها و پیامدهای سیستم های اطلاعاتی در یک سازمان، منعکس کننده پذیرش کارکنان آن سازمان نسبت به آن است. به علاوه، وجود ارتباط بین سیستم های اطلاعات و مهارت های سواد رسانه ای معلمان میتواند متأثر از مسائل روانشناختی نظیر انعطاف پذیری روانشناختی^{۱۶} باشد. در طول دوره مواجهه با ویروس کرونا و آموزش مجازی، معلمان به دلیل رویارویی با عوامل استرس زای بیشتر، لزوم سازگاری با محیط جدید آموزشی و زندگی باید از انعطاف پذیری روانشناختی به میزان لازم بهره مند باشند (هوانگ^۸ و همکاران، ۲۰۲۱). انعطاف پذیری روانشناختی به توانمندی تغییر زمینه های شناختی به جهت سازگاری با محرک های متغیر محیطی اطلاق می گردد (فونسکا و همکاران،^{۱۹} ۲۰۲۰). انعطاف پذیری روان شناختی به توانمندی افراد جهت سازگاری با راهکارهای شناختی گفته می شود که در راستای مواجهه با شرایط نو و غیرمنتظره مورد استفاده قرار می گیرد (گدئون^۷ و همکاران، ۲۰۱۵). افرادی که تفکر انعطاف پذیر دارند، از دلایل جایگزین استفاده کرده، چهارچوب فکری خویش را بازسازی نموده و شرایط چالش

-
1 . Mingoia	1
1 . Harshman	2
1 . Aillerie, & McNICOL	3
1 . Castilla	4
1 . Manca, Bocconi, Gleason	5
1 . Saxena, Gupta, Mehrotra, Kamthan, Sabir, Katiyar & Prasad	6
1 . Psychological Flexibility	7
1 . Huang, Xie, Owusua	8
1 . Fonseca, Moreira, Canavarro	9
2 . Gedeon	0

انگیز و استرس زا را قبول می کنند (کولز، ۲۰۱۵^۲) و نسبت به کسانی که انعطاف پذیر نیستند از حیث روانشناختی نیز تاب آوری بیشتری خواهند داشت (فرسکو^۲ و همکاران، ۲۰۱۴). لذا، فرد موفق، فردی است که قادر است در پاسخ به خواست های جدید و متنوع به راحتی اطلاعات خود را مجدداً سازماندهی نموده و به کار گیرد (فونسکا و همکاران، ۲۰۲۰). بر این اساس، سواد رسانه ای می تواند منجر به انعطاف پذیری روانشناختی و انعطاف پذیری روانشناختی باعث پذیرش بهتر سیستم های اطلاعاتی توسط معلمان در نظام آموزشی گردد. با عنایت به مطالب مطرح شده، بین مهارت های سواد اطلاعاتی معلمان و آمادگی آنان به جهت پذیرش سیستم های اطلاعاتی به واسطه متغیر انعطاف پذیری روانشناختی یک ارتباط علی وجود دارد. لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش میانجیگرانه انعطاف پذیری روانشناختی در رابطه با مهارت های سواد رسانه ای معلمان و آمادگی آنان به جهت پذیرش سیستم های اطلاعاتی صورت گرفت و این سوال اصلی مطرح می گردد که آیا انعطاف پذیری روانشناختی معلمان می تواند در رابطه مهارت های سواد رسانه ای با آمادگی آنان جهت پذیرش سیستم های اطلاعاتی نقش میانجی گری داشته باشد؟ با توجه به مبانی ارائه شده، مدل زیر طراحی شد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

² . Cools

² . Fresco

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر گردآوری اطلاعات توصیفی - همبستگی با استفاده از روش تحلیل مسیر است. جامعه آماری در این پژوهش شامل تمامی معلمان زن و مرد دوره متوسطه شهرستان سیب و سوران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند (۲۶۰ نفر متوسطه اول و ۱۸۰ نفر متوسطه دوم) که با توجه به اصول تعیین حجم نمونه براساس جدول کرجسی و مورگان و با در نظر گرفتن شرایط کرونا که دسترسی حضوری به معلمان را سخت کرده بود، لذا تعداد ۲۰۵ نفر از معلمان زن و مرد دوره متوسطه شهرستان سیب و سوران به صورت اینترنتی و در دسترس به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسش‌نامه بود. بدین صورت که به منظور سنجش انعطاف‌پذیری روانشناختی، از پرسشنامه انعطاف‌پذیری روانشناختی دنیس و وندروال (۲۰۱۰) استفاده شد. این پرسشنامه ۲۰ سوال دارد و براساس طیف لیکرت ۷ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود. دنیس و وندروال (۲۰۱۰) روایی همزمان این پرسشنامه با پرسشنامه افسردگی بک ۰/۳۹ - و روایی همگرای آن را با انعطاف‌پذیری شناختی مارتین و رابین ۰/۷۵ گزارش کردند. علاوه بر این پایایی این پرسشنامه را با آلفای کرونباخ بین ۰/۷۵ تا ۰/۹۱ گزارش نمودند در ایران نیز شاره و همکاران (۱۳۹۳) روایی همگرای این پرسشنامه را با پرسشنامه تاب‌آوری ۰/۶۷ و روایی همزمان با پرسشنامه افسردگی بک برابر با ۰/۵۰ - گزارش کردند. ضریب پایایی کل مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش شده است.

برای سنجش سواد رسانه‌ای از پرسشنامه سواد رسانه‌ای فلسفی (۱۳۹۳) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۰ گویه و پنج مولفه درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای (سوالات ۱ تا ۴)، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای (سوالات ۵ تا ۸)، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای (سوالات ۹ تا ۱۲)، نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای (سوالات ۱۳ تا ۱۶) و تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای (سوالات ۱۷ تا ۲۰) است. سوالات بر اساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (خیلی کم تا خیلی زیاد) نمره‌گذاری میشوند. روایی این ابزار در مطالعه فلسفی تایید و پایایی آن براساس آلفای کرونباخ بالای ۷۰ درصد گزارش شده است (فلسفی، ۱۳۹۳).

برای سنجش پذیرش سیستم های اطلاعاتی از پرسشنامه پذیرش سیستم های اطلاعاتی فرجی و همکاران (۱۳۸۹) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۶۸ گویه است که براساس طیف لیکرت پنج درجه ای نمره گذاری می شود. روایی ابزار مذکور در پژوهش فرجی و همکاران تایید و پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ حاصل گردیده است.

پس از انتخاب پرسشنامه ها، پژوهشگران اقدام به ارسال پرسشنامه ها به صورت الکترونیکی (با استفاده از گوگل فرم (Google Form)) برای معلمان کردند؛ که در نهایت پس از پیگیری های فراوان، تعداد ۲۰۵ پرسش نامه توسط آن ها در مدت ۳ ماه یعنی از تاریخ اوایل فرودین ۱۴۰۱ تا اواخر تیر ۱۴۰۱ تکمیل شد. از نظر ملاحظات اخلاقی، تمامی معلمان شرکت کننده در پژوهش با رضایت کامل شرکت کردند و فرایند گردآوری داده ها نیز به صورت بی نام انجام شد. تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش در سطح توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ و نرم افزار AMOS نسخه ۲۴ انجام شد.

یافته ها

یافته های توصیفی پژوهش حاضر نشان داد که از ۲۰۵ معلم شرکت کننده در پژوهش، ۱۳۱ نفر مرد (معادل ۶۳/۹۰ درصد) و ۷۴ نفر زن (معادل ۳۶/۱۰ درصد) بودند. همچنین میانگین و انحراف معیار سنی شرکت کنندگان مرد به ترتیب برابر با ۳۴/۴۶ و ۸/۰۱ و میانگین و انحراف معیار سنی شرکت کنندگان زن به ترتیب برابر با ۳۳/۶۱ و ۸/۰۵ بوده است. به لحاظ تحصیلات نیز ۱۵ نفر دارای تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم (معادل ۷/۴۰ درصد)، ۱۳۶ نفر دارای تحصیلات لیسانس (معادل ۶۶/۳۰ درصد)، ۴۱ نفر دارای تحصیلات فوق لیسانس (معادل ۲۰ درصد) و ۱۳ نفر دارای تحصیلات دکتری (معادل ۶/۳۰ درصد) بودند.

با توجه به تعداد نمونه ها، برای بررسی نرمال بودن توزی داده ها از مقادیر چولگی و کشیدگی استفاده شد. با توجه به مقادیر به دست آمده، چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش بین ۳ تا ۳- قرار داشتند که نشان از توزیع نرمال داده ها بود (جدول ۱).

همچنین نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می دهد که رابطه مثبت و معنی داری بین انعطاف پذیری روانشناختی و مولفه های سواد رسانه ای با پذیرش سیستم های اطلاعاتی وجود دارد.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی، چولگی و کشیدگی متغیرها

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی	۴۷/۲۳	۱۵/۲۸	۰/۰۳	-۱/۴۶
کیفیت زندگی کاری	۱۰۴/۱۶	۱۸/۴۴	-۰/۶۸	۰/۵۲
تعارض زمانی	۱۵/۰۱	۵/۴۷	۰/۵۹	-۰/۶۲
تعارض فشار	۸/۷۶	۳/۴۲	۰/۷۶	۰/۱۲
اضافه بار نقش	۱۴/۵۰	۵/۸۰	۰/۷۱	۰/۰۱
نمره کل تعارض = کار خانواده	۳۸/۲۷	۱۳/۸۷	۰/۶۸	-۰/۱۱

جدول ۲: ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱- پذیرش سیستم های اطلاعاتی	-							
۲- انعطاف پذیری روانشناختی	۰/۵۳**	-						
۳- درک محتوای پیام های رسانه‌ای	۰/۳۸**	۰/۲۶**	-					
۴- آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه‌ای	۰/۲۵**	۰/۴۱**	۰/۱۶*	-				
۵- گزینش آگاهانه پیام های رسانه‌ای	۰/۴۳**	۰/۵۵**	۰/۰۶	۰/۷۰**	-			

۰/۲۷**	۰/۳۶**	۰/۲۷**	۰/۵۷**	۰/۴۸**	-	۶- نگاه انتقادی به پیام های رسانه‌ای
۰/۱۸**	۰/۱۵*	-۰/۰۲	۰/۲۶**	۰/۱۵*	۰/۶۰**	۷- تجزیه و تحلیل پیام های رسانه‌ای
۰/۴۶**	۰/۵۲**	۰/۴۶**	۰/۸۰**	۰/۷۱**	۰/۸۴**	۸- نمره کل سواد رسانه ای

* = $P < /0.05$, ** = $P < /0.01$

در ادامه به منظور به منظور بررسی نقش واسطه ای انعطاف پذیری روانشناختی در رابطه بین سواد رسانه ای و پذیرش سیستم های اطلاعاتی از تحلیل مسیر استفاده شد. در همین راستا برای بررسی برازش مدل از شاخص‌هایی که گیفن، اشتراپ و بودرو^۳ (۲۰۰۰) مطرح نموده‌اند استفاده شد. این شاخص‌ها شامل موارد زیر هستند: X^2/df که مقادیر ۱ تا ۵ قابل پذیرش هستند، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) و شاخص برازش تطبیقی (CFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۹۰ نشانگر برازش مناسب الگوی هستند، شاخص برازش فزاینده (IFI) که مقادیر بیشتر از ۰/۶ نشانگر برازش مناسب الگوی هستند و شاخص برازش بهنجار (NFI) مقادیر بالای ۰/۹۰ این شاخص نشان‌دهنده برازش مطلوب و مقدار یک نشانگر برازش کامل است؛ همچنین ریشه میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) بین ۰ تا ۰/۰۵ (بیانگر برازش خوب) و یا ۰/۰۵ تا ۰/۱۰ (بیانگر برازش قابل قبول) باشد. در جدول ۳ این شاخص‌ها گزارش شده‌اند.

جدول ۳: شاخص‌های نیکویی برازش الگوی آزمون شده پژوهش

RMSEA	NFI	IFI	CFI	AGFI	GFI	X^2/df
۰/۴۰	۰/۳۷	۰/۳۸	۰/۳۶	۰/۱۳	۰/۶۹	۳۳/۸۵

² . Gefen, Straub & Boudreau

² . Goodness of Fit Index

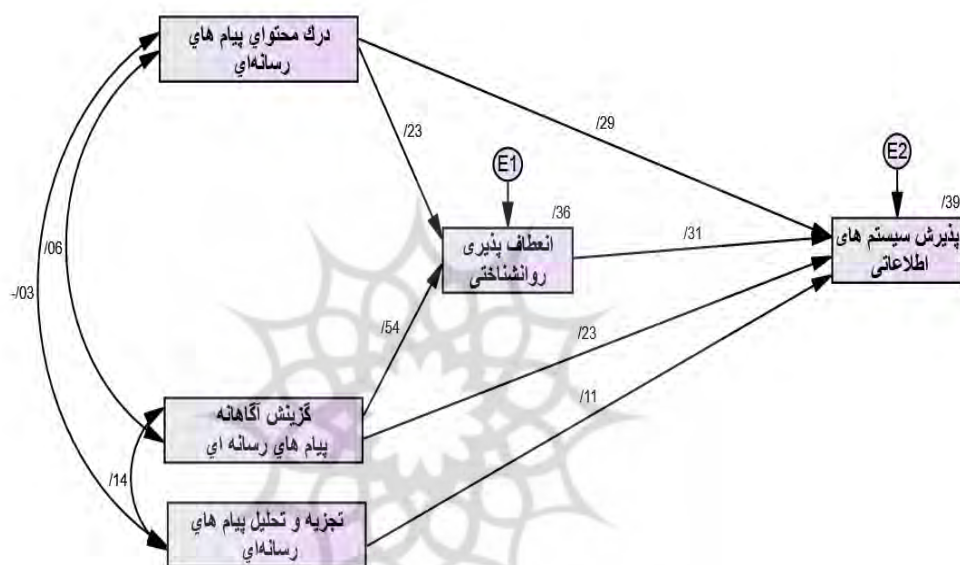
² . Comparative Fit Index

² . Incremental Fit Index

² . Normal fit Index

رابطه بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم های اطلاعاتی با نقش واسطه‌ای انعطاف پذیری روانشناختی ... ۱۵۱

با توجه به جدول ۳؛ همه شاخص های ارائه شده نشان دهنده برازش نیافتن مدل براساس مقادیر ارائه شده توسط گیفن و همکاران (۲۰۰۰) گیفن می باشد؛ بنابراین مدل پژوهش برازش مناسبی ندارد؛ با توجه به این مسئله براساس پیشنهادهایی که نرم افزار ایموس ارائه داده است، تعدیل هایی در مدل انجام گرفت و مسیرهای غیر معنادار و نامناسب از مدل حذف گردید و مجدد تحلیل انجام گرفت که در شکل ۱ مدل آزمون شده و جدول ۴ شاخص های برازش مدل اصلاح شده ارائه شده است.

شکل ۲: مدل نهایی پژوهش

جدول ۴: شاخص های نیکویی برازش الگوی آزمون شده پژوهش

RMSEA	NFI	IFI	CFI	AGFI	GFI	X ² /df
۰/۰۶	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۴	۰/۹۹	۲/۰۴

براساس نتایج مندرج در جدول ۴، همه شاخص ارائه شده، بیشتر از مقدار ارائه شده توسط گیفن و همکاران (۲۰۰۰) می باشد و بر این اساس می توان نتیجه گرفت که مدل اصلاح

شده پژوهش از برآزش مناسبی برخوردار است. در مدل اصلاح شده، مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای و نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای از مدل حذف و همچنین مسیر مستقیم تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای به انعطاف‌پذیری روانشناختی حذف گردیده است؛ همچنین مسیرهای کوواریانس بین مولفه‌های سواد رسانه‌ای برقرار گردید. در جدول ۵ اثرات مستقیم، غیرمستقیم، کل و واریانس تبیین شده متغیرها گزارش شده است.

جدول ۵: اثرات مستقیم، غیرمستقیم، کل و واریانس تبیین شده متغیرها

متغیرها	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	واریانس تبیین شده
به روی پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی				۰/۳۹
از:				
انعطاف‌پذیری روانشناختی	۰/۳۱**	-	۰/۳۱**	
درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای	۰/۲۹**	۰/۰۷*	۰/۳۶**	
گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای	۰/۲۳**	۰/۱۷*	۰/۴۰**	
تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای	۰/۱۱*	-	۰/۱۱*	
به روی انعطاف‌پذیری روانشناختی از:				۰/۳۶
درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای	۰/۲۳**	-	۰/۲۳**	
گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای	۰/۵۴**	-	۰/۵۴**	

* = $P < /0.05$, ** = $P < 0.01$

با توجه به جدول شماره ۵، اثر مستقیم انعطاف‌پذیری روانشناختی بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی (۰/۳۱) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی‌دار است. اثر مستقیم درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی (۰/۲۹) در سطح ۰/۰۱ مثبت

رابطه بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم های اطلاعاتی با نقش واسطه‌ای انعطاف پذیری روانشناختی ... ۱۵۳

و معنی‌دار است. اثر مستقیم گزینش آگاهانه پیام های رسانه‌ای بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی (۰/۲۳) در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنی‌دار است. اثر مستقیم تجزیه و تحلیل پیام های رسانه‌ای بر پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی (۰/۱۱) در سطح ۰/۰۵ مثبت و معنی‌دار است. همچنین اثر مستقیم درک محتوای پیام های رسانه‌ای (۰/۲۳) و گزینش آگاهانه پیام های رسانه‌ای (۰/۵۴) بر انعطاف پذیری روانشناختی مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است.

نتایج اثرات غیر مستقیم نیز نشان داد که انعطاف پذیری روانشناختی اثر غیر مستقیم منفی و معنادار بر احساس مسئولیت آزمودنی‌ها داشته است ($P < 0/05$)؛ با توجه به اینکه این اثرات از طریق درک محتوای پیام های رسانه‌ای (۰/۰۷) و گزینش آگاهانه پیام های رسانه‌ای (۰/۱۷) اعمال می‌شود، می‌توان نتیجه گرفت که انعطاف پذیری روانشناختی نقش واسطه‌ای در رابطه بین مولفه‌های سواد رسانه‌ای (درک محتوای پیام های رسانه‌ای و گزینش آگاهانه پیام های رسانه‌ای) با پذیرش سیستم های اطلاعاتی آزمودنی‌ها دارد. در مجموع در پاسخ به سوال پژوهش می‌توان گفت که انعطاف پذیری روانشناختی نقش واسطه‌ای در رابطه بین مولفه‌های سواد رسانه‌ای (درک محتوای پیام های رسانه‌ای و گزینش آگاهانه پیام های رسانه‌ای) با پذیرش سیستم های اطلاعاتی معلمان دارد.

نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم های اطلاعاتی با نقش واسطه‌ای انعطاف پذیری روانشناختی در معلمان دوره متوسطه انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که رابطه مثبت و معنی‌داری بین انعطاف پذیری روانشناختی و مولفه های سواد رسانه‌ای با پذیرش سیستم های اطلاعاتی وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که انعطاف پذیری روانشناختی نقش واسطه‌ای در رابطه بین مولفه‌های سواد رسانه‌ای (درک محتوای پیام های رسانه‌ای و گزینش آگاهانه پیام های رسانه‌ای) با پذیرش سیستم های اطلاعاتی معلمان دارد. این یافته‌ها به صورت مستقیم و ضمنی همسو با نتایج تعدادی از پژوهش های پیشین از جمله شکراللهی و نوری (۱۳۹۹)، قریشی و هاشمی

(۱۳۹۹)، امامنی و تفرجی (۱۳۹۳)، جوادی (۱۳۹۰)، شریفیه و اسلامی (۱۳۹۰)، خواجه احمدی (۱۳۹۸)، فقیه آرام و ابراهیمی (۱۳۹۸)، امیری و همکاران (۱۳۹۸)، شریفی و همکاران (۱۳۹۷)، هوانگ و همکاران (۲۰۲۱) و آنکو (۲۰۱۷) می باشد که ارتباط مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای فوق را نشان داده اند.

رابطه بین سواد رسانه ای و پذیرش سیستم های اطلاعاتی معلمان را می توان از چندین دیدگاه مورد بررسی قرار داد؛ از جمله اینکه می توان اینگونه بیان داشت که افرادی که از سواد رسانه ای بالاتری برخوردار باشند به بررسی و گزینش سیستم های اطلاعاتی موجود می پردازند و سیستم هایی اطلاعاتی که از کارایی و اثربخشی بیشتری برخوردارند را گزینش و انتخاب می کنند. علاوه بر این افرادی که از سواد رسانه ای بالاتری برخوردار باشند؛ اطلاعات بیشتری نسبت به شبکه های اطلاعاتی دارند و به جای کناره گیری و اجتناب از آن ها به صورت هدفمند آن ها را انتخاب می کنند. از سوی دیگر سواد رسانه ای به معنای توانایی تشخیص نیاز اطلاعاتی، جاییابی، ارزیابی و استفاده مؤثر و اخلاقی از اطلاعات است که ارزیابی انتقادی نقشی اساسی در دستیابی به آن را دارد. معلمان با توجه به همه گیری ویروس کرونا و نیاز به استفاده از سیستم های اطلاعاتی و ارتباطی برای برقراری ارتباط با دانش آموزان، و ماهیت کاریشان در آن زمان به ارتباط گسترده با منابع اطلاعاتی و روند شتابان تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی به این ابزار نیازمند هستند. یعنی معلمان باید اطلاعات بازیابی شده و ماخذ آن را به صورت منتقدانه ارزیابی و اطلاعات انتخاب شده را با مبنای دانش و نظام ارزشی خود تلفیق کنند. همچنین باید به سیستم های نوینی نظیر استفاده از کامپیوتر، دستگاه های پروژکتور و مانند آن آشنا شوند تا بتوانند به شکلی مناسب مطالب آموزشی را به دانش آموزان منتقل کنند که این امر نیازمند این است که این معلمان از سواد رسانه ای بالایی برخوردار باشند (قریشی و همکاران، ۱۳۹۹).

همچنین در تبیین یافته حاضر می توان اینگونه بیان داشت که براساس پژوهش های پیشین افزایش انعطاف پذیری تاثیر قابل ملاحظه ای بر اثربخشی اطلاعات دارد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۲)؛ به این صورت که انعطاف پذیری خصوصا در زمینه اطلاعاتی معلمان را قادر میسازد خود را با تغییرات ناخواسته مانند شرایط به وجود آمده به خاطر همه گیری

رابطه بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم های اطلاعاتی با نقش واسطه‌ای انعطاف پذیری روانشناختی ... ۱۵۵

کرونا که در برنامه های عادی معلمان پیش بینی نشده انطباق دهد. بعلاوه وقتی کسب و کار و فناوری اطلاعات بر نیاز به افزایش انعطاف پذیری توافق دارند، مد نظر قرار دادن انعطاف پذیری در برنامه ریزی استراتژیک دارای اهمیت می‌باشد. انعطاف‌پذیری توانایی انطباق با تغییرات در طول زمان را فراهم می‌آورد که منجر به ارائه رویکردی کارآمد در تولید راهکارها و سرویس‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات و پذیرش آن‌ها می‌شود. در واقع معلمانی که انعطاف پذیری بالاتری داشته باشند، می‌توانند به صورت منطقی‌تر و کارآمدتری با شرایط جدید و امکانات جدید نظیر سیستم های اطلاعاتی و ارتباطی کنار بیایند و در محیط مدرسه و کلاس از آن‌ها استفاده کنند. بر عکس معلمانی که انعطاف پذیری ندارند، در برخورد با تجارب تازه‌های آشناتر را ترجیح می‌دهند. به طوری که در انتخاب یک موضوع، موضوعی را که آشنایی بیشتری با آن احساس می‌کنند، بدون در نظر گرفتن سایر عوامل با احتمال بیشتری انتخاب کنند. این افراد در زندگی روزمره ممکن است رفت و آمد از یک مسیر را که به آن عادت کرده‌اند ترجیح دهند و به سختی حاضر به تغییر مسیر خود شوند. با اینکه این افراد حیطه محدودتری را برای فعالیت انتخاب می‌کنند، اما ثبات بیشتری در علاقه به حیطه فعالیت خود نشان می‌دهند. همچنین آنها تمایلی به حفظ وضعیت اجتماعی و سیاسی هستند. تغییرات جدید در این افراد کمی تنش و ناراحتی ایجاد می‌کند تا زمانی که به این تغییرات جدید خوگیری پیدا کنند (هاگلاند^{۲۸} و همکاران، ۲۰۰۷). در مواجهه شدن با سیستم ها و فناوریهای نوین ارتباطی نیز این افراد از مواجهه شدن با این تغییرات اجتناب می‌کنند و راهبردهای کناره‌گیری را انتخاب می‌کنند که این امر باعث میشود از فناوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی استفاده نکرده و آن‌ها را نپذیرند.

از سوی دیگر در تبیین یافته فوق می‌توان اینگونه بیان داشت که اندوخته سواد رسانه ای معلمان را مجهز به ابزارهایی می‌کند که در زمینه ها و موقعیت هایی که امکان بروز انعطاف پذیری وجود دارد از آن‌ها بهره می‌گیرند و توانایی های خود را در این زمینه به نمایش می‌گذارند. همچنین افراد برخوردار از سواد رسانه ای مانند داشتن توانایی هایی نظیر درک محتوای پیام های رسانه ای، تجزیه و تحلیل پیام های رسانه‌ای و گزینش آگاهانه پیام های

رسانه‌ای، می‌توانند نیاز اطلاعاتی خود را به رdestی تشخیص دهند، منابع لازم برای رفع این نیاز را شناسایی کنند و با تدوین راهبردهای مناسب در این منابع، به جستجو، شناسایی و گزینش اطلاعات بپردازند. همچنین می‌توانند اطلاعات به دست آمده را با دانش قبلی خود به نحوی پیوند دهند که به تولید دانش جدید منجر شود و این خود می‌تواند زمینه ساز افزایش انعطاف پذیری و افزایش انعطاف پذیری نیز افزایش تمایل به پذیرش این سیستم های اطلاعاتی جدید باشد.

علی رغم تلویحات و نتایج کاربردی که از پژوهش حاضر قابل استنباط است، پژوهش حاضر همچون سایر پژوهش‌ها دارای محدودیت هایی نیز بوده است، جدی ترین محدودیت پژوهش حاضر استفاده از معیار آماری برای تشخیص دانش آموزان با استفاده کم و زیاد از شبکه های اجتماعی مجازی بود. محدودیت دیگر پژوهش حاضر استفاده از ابزارهای خود گزارشی است که ممکن است نتایج در معرض سوگیری مطلوبیت اجتماعی قرار گیرد. همانند تمامی پژوهش‌هایی که این دوران به واسطه شرایط قرنطینه و عدم دسترسی حضوری به آزمودنی‌ها به شکل آنلاین و با استفاده از ابزارهای خود گزارشی، انجام میشوند؛ ممکن است همراه با محدودیت‌هایی نظیر احتمال درک نادرست گویه‌ها و قضاوت غلط در پاسخ دادن باشند. بر این اساس پیشنهاد میشود که در مطالعات آتی از سایر ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات همچون مصاحبه به منظور عمق بخشیدن به صحت اطلاعات دریافتی توجه شود. همچنین پیشنهاد میشود با استفاده از دوره های ضمن خدمت به آشنایی معلمان به سیستم های اطلاعاتی ارتباطی پرداخت و مهارت های مرتبط با این سیستم ها را در آنان بهبود بخشید تا پذیرش بیشتری نسبت به این سیستم ها داشته باشند.

منابع

- امیری، جهاندار؛ زابلی زاده، اردشیر و کرمی نومیوندی، سجاد (۱۳۹۸). راه کارهای افزایش سواد رسانه ای و اطلاعاتی معلمان. *مطالعات رسانه ای*، ۱۴(۶۶)، ۷-۲۱.
- جوادی، فاطمه (۱۳۹۰). *ارزیابی رابطه بین پذیرش فناوری (TR)، انعطاف پذیری فناوری اطلاعات (ITF) و اثربخشی فناوری اطلاعات (ITE) در کارکنان واحدهای ستادی بانک صادرات فارس*.
- پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان فارس.

رابطه بین سواد رسانه‌ای و پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی با نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری روانشناختی ... ۱۵۷

حق پرست، محمد اسماعیل و دهقان شاد، حوریه (۱۳۹۳). *مطالعه‌ی مهارت‌های سواد رسانه‌ای کاربران شبکه‌های اجتماعی مجازی در ایران: مطالعه‌ی موردی کاربران اینستاگرام و فیسبوک*. اولین کنفرانس بین‌المللی سواد رسانه‌ای در ایران ۳۰مهر.

رجی، حمیده، و خودی‌زاده نهاری، محمد (۱۳۸۹). *ارائه مدلی برای ارزیابی میزان آمادگی سازمان‌ها در پذیرش سیستم‌های اطلاعاتی*. اولین کنفرانس دانشجویی فناوری اطلاعات ایران، سنج، دانشگاه کردستان

سلطانی، ایرج (۱۳۸۵). *اندازه‌گیری میزان ذهنیت فلسفی مدیران*. نشریه مدیریت «تدبیر»، ۱۹-۱۶: ۱۶-۱۹. شماره، حسین، حقی، الهام و روئین فرد، مهدی (۱۳۹۳). *اثربخشی گروه درمانگری شناختی-رفتاری همیبرگ-بکر بر بهبود اضطراب اجتماعی و انعطاف‌پذیری شناختی*. فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۲(۲۱)، ۲۲۶-۲۴۰.

شریفی، سید مهدی و اکرمی نامیوندی، سجاد (۱۳۹۷). *بررسی ابعاد آموزش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی کشور*. دین و ارتباطات، ۲۵(۵۴)، ۱۴۰-۱۱۱. شکرالهی فر، نسرین و نوری، داوود (۱۳۹۹). *بررسی رابطه شبکه‌های اجتماعی بر مخاطب بر دل‌بستگی و انعطاف‌پذیری و انسجام خانواده*. ششمین کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران، تهران.

فقیه آرام، بتول و ابراهیمی، زهرا (۱۳۹۶). *رابطه سواد رسانه‌ای و سواد اطلاعاتی با مهارت‌فرآشناختی و خلاقیت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر*. پژوهش‌های ارتباطی، ۲۴(۹۲)، ۱۲۵-۱۵. قریشی، سید محسن و هاشمی، شهناز (۱۳۹۹). *نقش آموزش سواد رسانه‌ای در استفاده هدفمند از شبکه‌های اجتماعی با روش سنتز پژوهی*. کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی. محمدی، محمود؛ خسروی، مهدی؛ جم، محمد علی و مخصوصی، علی (۱۳۹۲). *تاثیر آمادگی فنی و انعطاف‌پذیری فناوری اطلاعات بر اثربخشی IT*. مطالعات مدیریت کسب و کار هوشمند، ۲(۶)، ۴۹-۷۵.

Aillerie, K., & McNICOL, S. (2016). *Information literacy and social networking sites: challenges and stakes regarding teenagers' uses*. *ESSACHESS-Journal for Communication Studies*, 9(2), 89-100.

Anku, J. S. A. (2017). *The emergence of social media discourse among Ghanainan University Students: implications for the acquisition or academic literacy* (Doctoral dissertation).

- Bu, F., Wang, N., Jiang, B., & Jiang, Q. (2021). *Motivating information system engineers' acceptance of Privacy by Design in China: an extended UTAUT model*. *International Journal of Information Management*, 60, 102358.
- Castilla, D., Botella, C., Miralles, I., Bretón-López, J., Dragomir-Davis, A. M., Zaragoza, I., & Garcia-Palacios, A. (2018). *Teaching digital literacy skills to the elderly using a social network with linear navigation: A case study in a rural area*. *International Journal of Human-Computer Studies*, 118, 24-37.
- Celik, I., Muukkonen, H., & Dogan, S. (2021). *A model for understanding new media literacy: Epistemological beliefs and social media use*. *Library & Information Science Research*, 43(4), 101125.
- Demoulin, N. T., & Coussement, K. (2020). *Acceptance of text-mining systems: The signaling role of information quality*. *Information & management*, 57(1), 103120.
- Dennis, J. P., & Vander Wal, J. S. (2010). *The cognitive flexibility inventory: Instrument development and estimates of reliability and validity*. *Cognitive therapy and research*, 34(3), 241-253.
- Hariguna, T. (2017). *Understanding of public behavioral intent to use e-government service: An extended of unified theory of acceptance use of technology and information system quality*. *Procedia Computer Science*, 124, 585-592.
- Harshman, J. (2018). *Developing global citizenship through critical media literacy in the social studies*. *The Journal of Social Studies Research*, 42(2), 107-117.
- Huang, C., Xie, J., Owusua, T., Chen, Z., Wang, J., Qin, C., & He, Q. (2021). *Is psychological flexibility a mediator between perceived stress and general anxiety or depression among suspected patients of the 2019 coronavirus disease (COVID-19)?*. *Personality and Individual Differences*, 183, 111132.
- Janowski, T., & Janssen, M. (2019). *Editors' note on the refutation of "Assessing citizen adoption of e-Government initiatives in Gambia: A validation of the technology acceptance model in information systems success"*. *Government Information Quarterly*, 36(1), 9-10.
- Jung, D. (2019). *"Assessing citizen adoption of e-government initiatives in Gambia: A validation of the technology acceptance model in information systems success". A critical article review, with questions to its publishers*. *Government Information Quarterly*, 36(1), 5-7.
- Manca, S., Bocconi, S., & Gleason, B. (2021). *"Think globally, act locally": A glocal approach to the development of social media literacy*. *Computers & Education*, 160, 104025.

- Mingoia, J., Hutchinson, A. D., Gleaves, D. H., & Wilson, C. (2019). *The impact of a social media literacy intervention on positive attitudes to tanning: A pilot study*. *Computers in Human Behavior*, 90, 188-195.
- Purtilo-Nieminen, S., Vuojärvi, H., Rivinen, S., & Rasi, P. (2021). *Student teachers' narratives on learning: A case study of a course on older people's media literacy education*. *Teaching and Teacher Education*, 106, 103432.
- Rochmah, T. N., Fakhruzzaman, M. N., & Yustiawan, T. (2020). *Hospital staff acceptance toward management information systems in Indonesia*. *Health Policy and Technology*, 9(3), 268-270.
- Saxena, P., Gupta, S. K., Mehrotra, D., Kamthan, S., Sabir, H., Katiyar, P., & Prasad, S. S. (2018). *Assessment of digital literacy and use of smart phones among Central Indian dental students*. *Journal of oral biology and craniofacial research*, 8(1), 40-43.

